

Veteranen

Frans Matser – publicist*

In het begin van deze eeuw mocht ik op mijn eerste uitzending. Nadat ik mij had voorbereid op de functie van Nederlands contingentscommandant in Banja Luka, kreeg ik kort voor vertrek te horen dat er iemand anders ziek was geworden en dat ik diens functie moest overnemen. Die functie had een hogere prioriteit. En zo werd ik *Chief Joint Military Affairs* in Sarajevo. Iets waar ik aanzienlijk minder beeld bij had dan contingentscommandant, maar alla. Slechts enkele dagen later vertrok voor een *handover-takeover* van een week met mijn voorganger, die, zoals zo vaak, elders in de organisatie onmisbaar was en daarom al een week eerder zou vertrekken voor ik mijn nieuwe plaatsing kon aanvaarden. En zo stapte ik in februari 2003, samen met zo'n honderd andere militairen, in Eindhoven op de shuttlebus naar het voormalige Joegoslavië.

Na een vlucht van enkele uren in een militair transportvliegtuig, landde ik op de Kroatische luchthaven Split. Op een uithoekje van dat vliegveld was het Nederlandse Point of Debarcation Peloton (meestal afgekort tot PODPEL) gevestigd. Een klein groepje Nederlandse militairen die het in- en uitrouleren van de circa vijftienhonderd Nederlandse SFOR-militairen verzorgde. Zo groot was onze bijdragen aan de Balkan in die tijd nog.

Na een aantal uur wachten in de kantine van het PODPEL en het afhandelen van de incheck (in ontvangst nemen SFOR-ID, pistool, munitie, scherfvest) werd een konvoi geformeerd dat ons naar de militaire basis Bugonjo zou brengen. Vandaar zou ik verder op transport

gaan naar de Bosnische hoofdstad Sarajevo. Ik werd als bijrijder ingedeeld bij een van de laatste voertuigen: een Mercedes Benz. Achter mij reden nog een ziekenbak en een sleepwagen. Zo vertrokken we in een kalm gangetje over de smalle, slecht onderhouden Kroatische wegen richting de Kroatisch-Bosnische grens.

Bij de grens aangekomen kwam de colonne tot stilstand voor het afwikkelen van de gebruikelijke administratieve rompslomp. Ik stapte uit en liep naar achteren om een praatje te maken met de chauffeur van de sleepwagen, die net achter mij in de bocht van de weg stond. Daarbij lette ik goed op niet in de berm te gaan staan, want dat was ons met kracht op het hart gedrukt. Mijnen. Het was koud en somber weer en het begon een beetje te regenen. Plotseling hoorde ik gierende remmen. Ik zag ik uit mijn ooghoek een oude, rode Opel Kadett met veel te hoge snelheid uit de bocht komen zeilen. De chauffeur reed veel te hard en had daarbij duidelijk geen rekening gehouden met onze stilstaande colonne, die zo'n kilometer voor de slagboom de smalle weg behoorlijk versperde. Hij wist de sleepauto nog net behendig te ontwijken, maar raakte door die manoeuvre van de weg af en verdween, precies voor mijn neus, over de rand van de steile afgrond in de diepte. Ik staaarde hem met ontzetting na.

Ik was ervan overtuigd dat, wie er ook in de auto mocht zitten, dood moest zijn. Samen met de chauffeur van de takelwagen rende ik naar de kant van de weg en keek over de rand de afgrond in. Tot onze stomme verbazing zagen wij de rode Kadett die, als door een wonder tegen de loodrechte wand gedrukt, op ongeveer twee meter onder ons was blijven hangen.

* Op deze plaats vindt u afwisselend een bijdrage van Frans Matser, auteur van het boek *De bezuinigingsgeneraal*, en luitenant-kolonel der Mariniers Marc Houben.

De auto was tegengehouden door een gaffelende boom die in een onmogelijke hoek uit de rotsachtige ravijnwand groeide. Het voertuig hing tegen de wand geplakt boven een afgrond die zeker dertig meter steil naar beneden liep. De bestuurder moet die dag een engeltje op zijn schouder hebben gehad. Even was het doodstil.

Het raam aan de bestuurderskant werd voorzichtig opengedraaid en een jonge Balkanbewoner van een jaar of vijftientig keek nog wat beduusd om zich heen. In zijn ogen lag eerder verbazing dan angst. De chauffeur van de sleepwagen had inmiddels een touw gepakt en wierp dat de bestuurder toe. Hij gebaarde dat de man met het touw omhoog moest klimmen. De jongeman maakte inderdaad aanstalten om via het bestuurdersraam uit de auto te klauteren, maar terwijl hij daar mee bezig was bedacht hij zich. Hij liet zich weer terugzakken in het interieur van de auto, die bij al deze manoeuvres gevaarlijk kraakte. Inmiddels waren er ook andere mensen van de colonne toegesnel. Wij keken elkaar vol verbazing aan. Waarom was de chauffeur weer naar binnen geklommen? Was hij levensmoe? Waar was hij in godsnaam mee bezig? Zat er soms nóg iemand in de auto? Toen kwam de hand van de jonge bestuurder weer uit het autoraam met daarin... de autoradio!

Of we die even wilden aanpakken, gebaarde hij vriendelijk maar dringend en met een ontwappende glimlach. Dat deden we dus maar. Het was een tamelijk nieuw ogende Blaupunkt. Een merk dat zich in die tijd in Nederland op een grote populariteit onder de automobilisten kon verheugen. Kennelijk ook op de Balkan. Nadat de jonge chauffeur zijn belangrijkste bezit in

veiligheid had gebracht, klom hij, gebruik makend van het toegeworpen touw, langs het steile talud omhoog. Op de weg aangekomen controleerde hij of hij niets gebroken had, klopte zijn kleren af en nam met een knikje de radio weer in ontvangst. Hij bedankte ons in slecht Engels en liep, met de radio onder zijn arm, langs de colonne in de richting van de Bosnische grenspost. De rode Kadett bleef eenzaam en met open raam tegen het talud geplakt achter.

Tien minuten later zette onze colonne zich weer langzaam weer in beweging en betrad ik Bosnische bodem. Dit was de opmaat van een bijzondere periode. Als u daar meer over wilt weten, kunt u eens kijken naar de internetpagina van Veteranendag: www.veteranendag.nl. Samen met een aantal andere veteranen heb ik daar een blog geschreven en wat herinneringen genoteerd. Herinneringen aan mijn uitzending. Want, voor het geval u het vergeten mocht zijn: deze maand, om precies te zijn op zaterdag 30 juni, is het Nederlandse Veteranendag. De dag dat we stilstaan bij wat veteranen voor onze maatschappij hebben gedaan en betekend.

Het is goed om aandacht te besteden aan veteranen en hun verhalen. Hun verhalen, groot en klein, zijn uiteenlopend en in allerlei schakeringen. Belevissen die niet allemaal zo goed aflopen als in het bovenstaande verhaal. Dus als u even tijd heeft... ga er eens kijken, bezoek de website, of sta er even bij stil. Er zijn immers tienduizenden oude en jonge veteranen, en even zovele verhalen. Wellicht bent u zelf een veteraan? Schrijf ze dan op, uw verhalen, en deel ze met anderen. Dat is de enige manier om Veteranendag te laten leven. ■